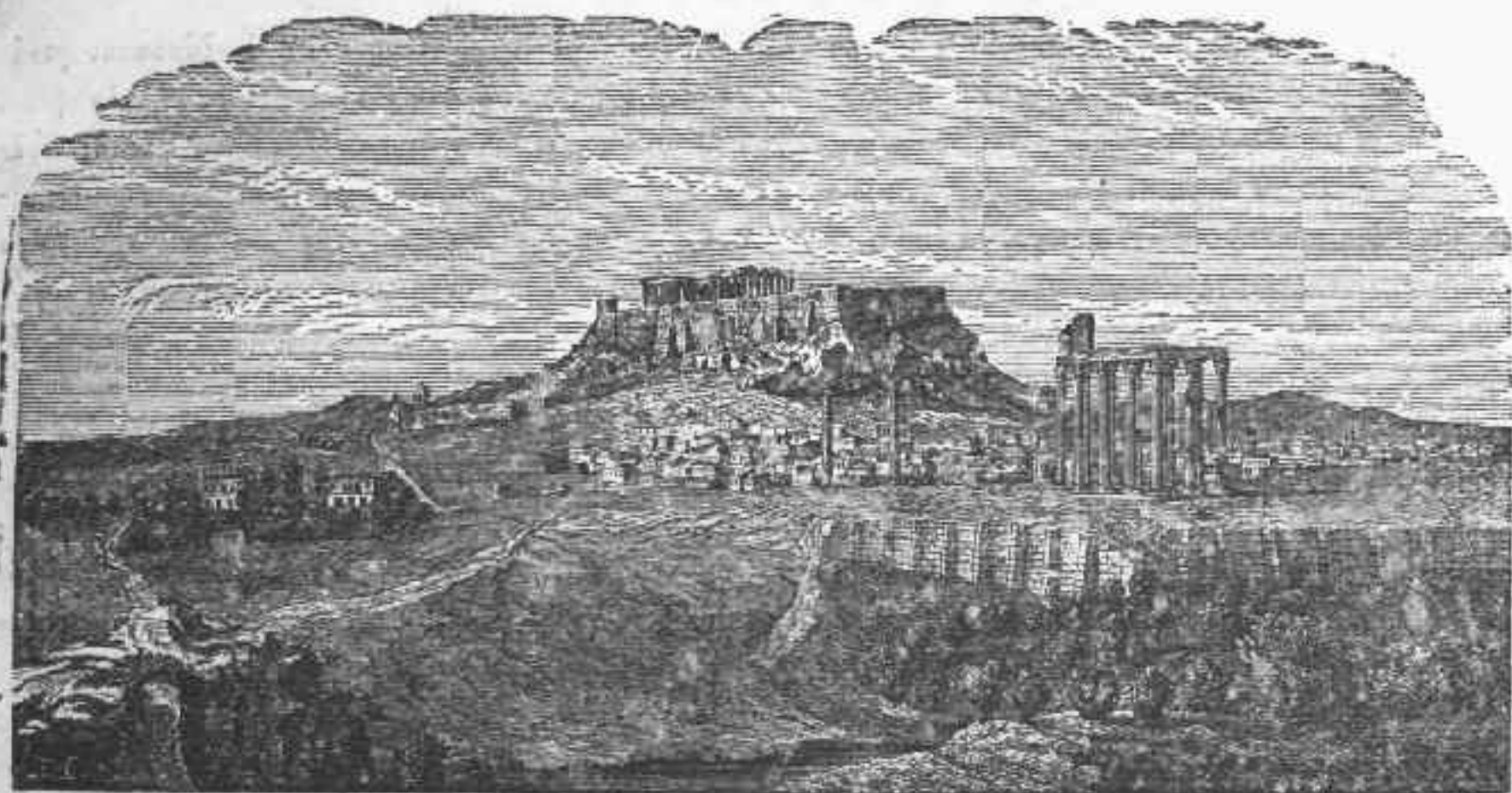

ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, 1869.

ΤΟΜΟΣ Κ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 458.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΣΥΡΙΑ ΔΡΟΥΖΩΝ.

Ἡ Ἀσία κατὰ πολλὰς ἐπόψεις ὑπῆρξεν αἰετοτε σκοτεινὴ καὶ μυστηριώδης, ἐπασχολήσασα διηνεκῶς τοὺς σοφοὺς· διότι ἐν αὐτῇ ἔλαθεν ὑπαρξιν τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὅθεν διεσπάρη καὶ ἐκάλυψε τὸν πλανήτην ἡμῶν, κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν δόξαν· ἐν αὐτῇ ἀνεφύη παλαιόθεν ἡ περὶ τοῦ δημιουργοῦ ἰδέα, καὶ ἐγεννήθησαν διάφορα θρησκεύματα παρὰ διαφόροις λαοῖς. Ἐν δὲ τῇ Συρίᾳ, ἥτις ἐστὶ τὸ μεταίχμιον, οὕτως εἰπεῖν, καὶ τὸ μεθόριον τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην, ὑπῆρξεν καὶ ὑπάρχουσιν ἔτι διάφορα θρησκεύματα, ὁ Χριστιανισμὸς, ὁ Μωαμεθισμὸς, ὁ Ἰουδαϊσμὸς καὶ ὁ ἔθνισμός. Λίαν δὲ περίεργον ὅτι καὶ αὐτόθι ὑφίσταται νῦν λαὸς τις εὐάριθμος, ὁ τῶν καλουμένων Δρούζων, οἵτινες πρεσβεύουσι θρήσκευμα, τὸ νεώτατον καὶ διαφορώτατον πάντων τῶν μέχρι τοῦδε γνωστών. Ἐπειδὴ δὲ τὰς διατριβὰς ἐτύχομεν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ποιούμενοι, καὶ εἶδομεν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ ἠκούσαμεν περὶ τοῦ θρησκείματος αὐτοῦ, ἐθεωρήσαμεν εὐκαιρον ὅπως καταμάθωμεν τὰ περὶ αὐτοῦ·

διὸ ἐρευνήσαντες ἐπιτοπίως πολλοὺς τῶν μὴ Δρούζων κατοίκων, καὶ ὑπ' ὧν λαβόντες τὰ παρὰ τινῶν Εὐρωπαίων γεγραμμένα, διὰ βραχείας δημοσιεύομεν τοῖς Ἕλλησι καὶ τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν φιλολογίᾳ τὰ περὶ τοῦ ἐθναρίου τούτου ἡρῖν γενόμενα γνωστά· ὁμολογοῦμεν ὅμως, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο τυγχάνει δυσχερὲς διὰ τὴν ἄκραν μυστικότητα. Εἶχομεν δὲ ὑπ' ὧν καὶ τὸ σύγγραμμα τοῦ Γάλλου Γεράρδου Νερβάλ, μάλιστα δὲ καὶ ἀραβικόν τι χειρόγραφον, ὅπερ εὗρομεν ἐν Βηρυτῷ, καὶ ὅπερ πιθανῶς παρέχει κατὰ πρῶτον ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τοῦ ἐν λόγω θρησκείματος.

Περὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ θρησκείματος.

Ἀρχηγὸς τῆς νεωτάτης ταύτης θρησκείας θεωρεῖται ὁ Χάκεμ ὁ ἐπικαλούμενος Βιέμου (αὐτεξούσιος), υἱὸς τοῦ Ἀζίζ Βιλλάχ, ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Φατιμιτῶν, καὶ ἑγγονος τοῦ Μοζεελδίν, θεμελιωτοῦ τοῦ Καῖρου, καλίστης Αἰγύπτου καὶ Συρίας, ἀκμάσας τὸ 1000 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Ἦν δὲ ὁ ἰσχυρότερος καὶ ἐνδοξώτερος ἡγεμὼν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πεποιτισμένος ἐκ φύσεως διὰ τινῶν προτερημάτων, ὅπως παρυστήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τοιοῦτο δράμα. Ἀσχολούμενος δὲ περὶ τὴν ἀστρολογίαν, ἀνήγειρεν ἀστεροσκοπεῖον κατὰ τὸ ὄρος Μοκκτάμ τοῦ Καῖρου, ὅπερ καὶ σώζεται, καὶ ὅπου ἐφοίτα καὶ διενυκτέ-

ρευε μετ' ἀλάλου δούλου· διὸ οἱ μὴ αὐτὸν ὡς θεὸν πιστεύοντες, θεωροῦσι μάγον. Θελήσας δὲ ἵνα καὶ ζῶν ἔτι λατρευθῇ ὡς θεὸς παρὰ τῶν ὑπηκόων, εὗρεν ἀντίπραξιν παρὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ τῆς ἰδίας ἀδελφῆς, ἥτις ἐδολοφόνησεν αὐτὸν διὰ τινος Ἰουσήφ. Μετὰ θάνατον τὸ πτώμα αὐτοῦ ἐγένετο ἄφικτον, ἐκτὸς τοῦ ὕνου καὶ τῶν ἐπτὰ χιτῶνων, εὐρεθέντων ἐν τῷ τόπῳ τοῦ φάνου. Μετὰ δὲ δεκαεῖς ἔτη ἀπὸ τῆς ἀφγνίσεως, οἱ κάτοικοι τοῦ Καῖρου ἔλεγον ὅτι ἔζη· ἀλλὰ τοῦτο προῆλθεν ἐκ τῆς ἐμφανίσεως ὁμοίων αὐτῷ ἀγυρτῶν, ὡς τοῦ Σεροῦτ, Σικίν καὶ λοιπῶν. Κατὰ τοὺς Κόπτας, λαβὼν συγγνώμην παρὰ τοῦ Χριστοῦ διὰ τὰ ἀσεβήματα καὶ μεταμελησάμενος, ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἀμμωνος, ὅπου ἐβίωσε πολλὰ ἔτη. Κατὰ δὲ τοὺς Δρούζους, μὴ θυνόν ἐκ τῶν ξιφοκτυπημάτων ἔζησε πολλὰ ἔτη· ἀλλὰ βαρυνθεὶς τὸν θρόνον, μετέβη εἰς τὴν ἔρημον ὅπου ἐσχημάτισε διδασκαλίαν, ἣν κατόπιν ἐδημοσίευσεν ὁ μαθητὴς αὐοῦτ' Χάμζα. Ὁ Χάκεμ, ἵνα ἐλκύσῃ κατ' ἀρχὰς τὰ πνεύματα, περιποιήσατο Χριστιανοὺς καὶ Ἰουδαίους, καὶ συνεκρότησεν Οἶκους Σοφίας, ἐνθα διδάσκαλοι δημοσίᾳ ὑπεστήριζον τὴν θεότητα αὐτοῦ· ἀλλὰ μόλις τότε 30,000 κάτοικοι τοῦ Καῖρου ἠσπάσαντο τὸ νέον δόγμα, ὅπου καὶ σῶζονται τὰ ἐρεῖπια τῆς μωσχέας αὐτοῦ, τρεῖς αἰῶνας βράδιον κτισθείσης. Παρὰ τῶν παλαιῶν Ἀσιανολόγων καλεῖται Σακαμπερίλ, θεωρούμενος ἄλλος Νέρων διὰ τε ἄλλα κακουργήματα καὶ τὴν τοῦ Καῖρου πυρπόλησιν. Ἐν τῷ οὐρανῷ καλεῖται Ἄλβαρ (αἰώνιος), ἔχων διαφόρους ὑπουργοὺς, καὶ ἐνεσπρώθη δεκάκις. Τὴν δὲ ἡγεμονίαν αὐτοῦ κατεκτήσατο ὁ περίφημος καλίφης τῆς Βαβυλῶνος Ὁμάρ. Τοιοῦτος ἐν συντόμῳ ὁ θεμελιωτὴς τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ θρησκευματος τῶν Δρούζων.

Περὶ τοῦ ἔθνους τῶν Δρούζων.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔθνους τούτου ἔστι σύγχρονος καὶ τῇ θρησκείᾳ αὐτοῦ, ἥτοι ἀπὸ τοῦ δεκάτου αἰῶνος μετὰ Χριστόν. Δρούζοι δὲ ὠνομάσθησαν ἢ ἀπὸ τινος ἀποστόλου Δουρζῆ, ἢ ἀπὸ τῶν ἀραβικῶν λέξεων ἐνδεράτζ, ἐνδαράτζ, δηλουσῶν εἴσοδον, ἢ ἐκ τοῦ δάρεος, ἰέδρος, ἥτοι μαθητῆς· ὥστε Δρούζος κυρίως σημαίνει ὀπαδὸς, καὶ οὕτω καλοῦνται ἀπὸ τοῦ μέσου αἰῶνος. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ τοῦ ἀρχηγοῦ οἱ ὀπαδοὶ αὐτοῦ διωχθέντες ἐκ Καῖρου, κατέφυγον εἰς τὸ Λιβάνιον ὄρος, ὅπου ἐσχημάτισαν τὸ ἔθνος τοῦτο. Κατὰ δὲ Σασὴν, ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Τύρου ἐπολέμησε τὰς ἐπὶ τοῦ Ἀντιλιβάνου ἀραβικὰς φυλάς· αὗται ἐπὶ Ἰουδαίων ἐκαλοῦντο Ἰτουραῖοι, νομάδες καὶ τρωγλοδύται, οἵτινες πολεμηθέντες ὑπὸ Ἀριστοβούλου, περιελήφθησαν ἐπ' ὀλίγον ἐν τῷ πολιτικῷ καὶ θρησκευτικῷ συνδέ-

σμῳ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ· εἶτα αὖθις ἀνεξάρτητοι γενόμενοι, ἐτράπησαν ἐπὶ τὸν συνήθη ληστρικὸν βίον, καὶ περιωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ Πομπηίου· τέλος δ' ἐπεκλήθησαν Δρούζοι. Ἐν δὲ ταῖς διπλωματικαῖς ἐγγράφοις τοῦ Ἑρρίκου τετάρτου καὶ τοῦ Λοδοβίκου δεκάτου τετάρτου ἀναφέρεται ὁ μέγας αὐτῶν ἐμίρης Φακαρδίν, ζητήσας παρὰ τῇ αὐλῇ τῶν Μεδίκων τὴν συνδρομὴν τῆς Εὐρώπης κατὰ τῶν Τούρκων, ἐπὶ τῇ βάσει παραδόσεως, ὅτι οἱ Δρούζοι κατὰγονται ἐκ τινων σταυροφόρων ἱπποτῶν· διότι λέγεται, ὅτι οἱ ἱππόται Ναῖται, οἱ ἐπὶ δύο αἰῶνας κάτοχοι τοῦ Λιβάνου, ἐπὶ τῇ προθέσει τοῦ δεσπόσαι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν, ἐμόρφωσαν πρῶτοι τὸ δρούζικόν σύστημα, ὅπερ εἶτα διετυπώθη διὰ τοπικῶν ἐθίμων. Κατὰ συνέπειαν δὲ αἱ εἰς τὸ σύστημα τῶν Ναϊτῶν εἰσαχθεῖσαι ἀνατολικαὶ ἰδέαι παρέσχον κεφάλαια αἵρέσεως, ἅτινα ἐν Εὐρώπῃ ἀπετέλεσαν τὴν Φραμμασονίαν, κληροδότημα τῆς διδασκαλίας τῶν Ναϊτῶν· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Δρούζοι ὁμιλοῦσι περὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὁμοθρήσκων, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὰ ὄρη τῆς Σκωτίας (Τσέμπελ-ἐλ-Σκούζια), ἐννοοῦντες τοὺς Σκώτους, καὶ τοὺς ἀντιστίχους τῶν Ναϊτῶν Ἐρυθροσταύρους. Ἐκ τῆς παραδόσεως δὲ ταύτης ὠφελοῦμενοι οἱ Ἀγγλοι, περιποιοῦνται τοὺς Δρούζους, ὧν πρόγονοί τινες κατέφυγον εἰς Σκωτίαν, ἀμιλλώμενοι πρὸς τοὺς Γάλλους, οἵτινες προστατεύουσι τοὺς Μαρωνίτας καὶ Γραικοκαθολικοὺς. Ἄλλοι θεωροῦσιν αὐτοὺς ἰσχυρήντας, ὧν αἵρεσις οἱ τρομεροὶ Δολοφόνοι, ἄλλοι Πυθαγορείους ἢ Ἐσσηνίαις, καὶ ἄλλοι Γνωστικούς. Τὸ πιθανώτερον δὲ, ὅτι οὗτοι εἰσὶν οἱ Φραμμασόνι τῆς Ἀνατολῆς, διαιρούμενοι εἰς δύο τάξεις, τοὺς Ἀκκαλ, ἥτοι τοὺς γινώσκοντας, ἀναλογοῦντας πρὸς τοὺς λογίους τῆς Κίνας, καὶ τοὺς Ζέχελ, ἥτοι τοὺς ἀμαθεῖς.

Οἱ Δρούζοι ζῶντες ἐπὶ τοῦ Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου, ἀντέστησαν ἐπὶ πολὺ κατὰ τῶν Τούρκων, ὄντες ἄνδρες καὶ πολεμικοὶ, καὶ μάλιστα οἱ τοῦ Χαυράν, διακρινόμενοι διὰ τὸ ἄγριον καὶ ἀρπυκτικόν. Ἐπὶ Ἀμουράτου τρίτου ἀναφέρεται (1588) ἡγεμόνων τις αὐτῶν ὀνομαζόμενος Μάν-Ὀγλ, ὅστις ἐκτίσας φρούριόν τι ἐν Παλμύρα, ὡς διηγᾶται ὁ Φριδερίκος Χοέφερ· τότε δὲ ἐγένοντο τὸ πρῶτον φόρου ὑποτελεῖς τοῖς Τούρκοις, καὶ νῦν δὲ στρατολογοῦνται ὑπὸ τῆς τουρκικῆς Κυβερνήσεως. Τὸ δὲ 1842 ἔλαβον ἴδιον ἐθνάρχην, ὄντα ἀρχιερέα καὶ ἑδρεύοντα ἐν τῇ πολίχνῃ Ἐλ-Μούτνα. Καὶ κατὰ μὲν Σασὴν ὑπολογίζονται 120,000, ὧν 40,000 εἰσὶν ἱκανοὶ εἰς τὸ ὀπλοφορεῖν, κατὰ δὲ Λενορμάν οἱ πάντες 75,000, ὃ καὶ πιθανώτερον. Καὶ ἄλλοτε μὲν διήγαγον εἰρηνικῶς πρὸς τοὺς Χριστιανούς· ἀλλὰ πρό τινων ἐτῶν μισοῦσιν αὐτοὺς, ὡς περιποιούμενοι

καὶ διεγειρόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων διὰ λόγους πολιτικούς· ἐσχάτως δὲ (1860) ὑποκινηθέντες παρὰ τοῦ πρωθυπουργοῦ Φουάτ πασᾶ, μετὰ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἐπράξαν ἀνηκούστους θηριωδίας κατὰ τῶν Χριστιανῶν, ὧν κατέστρεψαν 50,000 περίπου ἐν Δαμασκῷ καὶ ἀλλαχοῦ· διὸ ἐξωρίσθησαν πάντῃ ἐκ τοῦ Λιβάνου, ὅπου ἐσχηματίσθη χριστιανικὴ διοίκησις.

Περὶ τῆς ὀρησκείας τῶν Δρούζων.

Τὰ βιβλία τῶν Δρούζων ἦσαν ἄλλοτε ἀπόκρυφα ἀπὸ τῶν ξένων, διότι ἐκρύπτοντο ἐπιμελῶς ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ τοῖς νοοῖς· ἐπὶ δὲ τῶν μεταξὺ αὐτῶν, τῶν Τούρκων ἢ Μαρωνιτῶν πολέμων, κατωρθώθη σύνοψις πολλῶν χειρογράφων εἰς σχηματισμὸν ἰδέας τινὸς περὶ τοῦ δόγματος, ἀλλὰ παρήχθη ποικιλομυγία ἀντιθέτων πραγματειῶν· καὶ γὰρ εἶδον ἐν τε Πτολεμαίδι καὶ Βηρυτῷ ἀραβικά τινα χειρόγραφα παρὰ Χριστιανοῖς, πραγματευόμενα περὶ τῆς ὀρησκείας ταύτης. Ὁ δὲ Νερβὰλ μαθὼν τὰ περὶ αὐτῆς παρὰ Δρούζου σέχου τοῦ Λιβάνου, ἂν τοῦτο ἦτο δυνατόν, φρονεῖ ὅτι ἀνεκάλυψε τὸ ζητούμενον, ὥς ἐκτίθησιν ἐν τῇ ἐξῆς κατηχήσει.

Κατήχησις τῶν Δρούζων.

Ἐρ. Δρούζος εἶ; Ἀπ. Μάλιστα, τῇ ἀρωγῇ τοῦ παντοδυνάμου ἡμῶν κυρίου.

Ἐρ. Τί ἐστὶ Δρούζος; Ἀπ. Ὁ τὸν νόμον γράψας καὶ τὸν Πλάστην λατρεύσας.

Ἐρ. Τί διέταξεν ὑμῖν ὁ Πλάστης; Ἀπ. Τὴν φιλαλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν τῆς λατρείας αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν ἐπὶ τὰ ὑποχρεώσεων.

Ἐρ. Τίνα εἰσὶ τὰ δυσχερῆ καθήκοντα, ἀφ' ὧν ὁ Κύριος ὑμῶν ἀπήλλαξεν ὑμᾶς, καὶ ἅτινα κατήργησε, καὶ πῶς γινώσκετε, ὅτι ἐστὲ ἀληθῆς Δρούζος; Ἀπ. Ἀπέχοντες παντὸς ἀθεμίτου, καὶ πράττοντες πᾶν θεμιτόν.

Ἐρ. Τί ἐστὶ θεμιτόν καὶ τί ἀθέμιτον; Ἀπ. Θεμιτόν ἐστὶ τὸ ἀνῆκον τῇ ἱερατεῖᾳ καὶ τῇ γεωργίᾳ, καὶ ἀθέμιτον τὸ ἀνῆκον τῇ κοσμικῇ ἐξουσίᾳ καὶ τοῖς ἀρνησιθρήσκοις.

Ἐρ. Πότε καὶ πῶς ἐνεφανίσθη παντοδύναμος ὁ Κύριος ἡμῶν; Ἀπ. Τὸ 400 ἔτος ἀπὸ Μωάμεθ. Ἐμφηρίσθη δὲ τότε ὡς ἐκ Μωάμεθ καταγόμενος, ἵνα κρύψῃ τὴν θεϊότητα αὐτοῦ.

Ἐρ. Καὶ διατί ἤθελε νὰ κρύψῃ τὴν θεϊότητα αὐτοῦ; Ἀπ. Διότι ἡ λατρεία αὐτοῦ ἦν παρημελημένη καὶ οἱ ὀπαδοὶ λίαν εὐάριθμοι.

Ἐρ. Πότε ἐνεφανίσθη διακηρύττων τὴν θεϊότητα αὐτοῦ; Ἀπ. Τὸ 408 ἔτος.

Ἐρ. Πόσον διέμεινεν οὕτω; Ἀπ. Ἀχέραιον τὸ 408 ἔτος· εἴτα τὸ 409 ἠφανίσθη, διότι ἦν ἔτος ἐλέθριον.

Κατόπιν ἀνεφάνη ἀρχῇ τοῦ 410, καὶ διέμεινεν ὅλον τὸ 411· καὶ τέλος ἀρχῇ τοῦ 412 ἐγένετο ἄφαντος, καὶ ἐλεύσεται τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Ἐρ. Τί ἐστὶν ἡμέρα τῆς κρίσεως; Ἀπ. Ἐστὶν ἡ ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Πλάστης παρουσιασθήσεται ὑπὸ μορφήν ἀνθρώπου καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τοῦ κόσμου διὰ τε τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ ξίφους.

Ἐρ. Πότε τοῦτο γενήσεται; Ἀπ. Τοῦτο ἄγνωστον, ἀλλ' ἀγγεληθήσεται διὰ σημείων.

Ἐρ. Τίνα ἔσονται τὰ σημεῖα ταῦτα; Ἀπ. Ὅταν οἱ βασιλεῖς ἀλλάξωσι, καὶ οἱ Χριστιανοὶ νικήσωσι τοὺς Μουσουλμάνους.

Ἐρ. Ἐν τίνι μηνὶ γενήσεται τοῦτο; Ἀπ. Κατὰ τὴν σελήνην Δγεμάζ ἢ Ρατζάδ, κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς ἐγίρας.

Ἐρ. Πῶς ὁ Θεὸς κυβερνήσει τοὺς λαοὺς καὶ τοὺς βασιλεῖς; Ἀπ. Δηλωθήσεται διὰ τῆς δυνάμεως καὶ τοῦ ξίφους, καὶ ἀφαιρέσει πάντων τὴν ζωὴν.

Ἐρ. Καὶ μετὰ θάνατον τί συμβήσεται; Ἀπ. Ἀναγεννηθήσονται τῇ ἐντολῇ τοῦ Παντοδυνάμου, ὅς τις διατάξει αὐτοὺς ὅ,τι αὐτῷ ἀρεστόν.

Ἐρ. Πῶς προσενεχθήσεται αὐτοῖς; Ἀπ. Διαιρεθήσονται εἰς τέσσαρα μέρη, ἥτοι τοὺς Χριστιανούς, τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς ἀρνησιθρήσκους καὶ τοὺς ἀληθεῖς λάτραις τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Καὶ πῶς διακιρεθήσεται ἐκάστη τῶν αἱρέσεων τούτων; Ἀπ. Ἐκ τῶν Χριστιανῶν γεννηθήσονται αἱ αἱρέσεις τῶν Νεσαίρη (1) καὶ τῶν Μετουαλῆ· ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ Ταῦρκοι. Ἀρνησιθρήσκοι δὲ εἰσὶν οἱ ἐγκαταλιπόντες τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐρ. Τίνα ἀμοιβὴν ἀποδώσει ὁ Θεὸς τοῖς λάτραις τῆς ἐνότητος αὐτοῦ; Ἀπ. Ἀποδώσει αὐτοῖς τὴν αὐτοκρατορίαν, τὴν βασιλείαν, τὴν ὑπερτάτην ἐξουσίαν, τὰ ἀγαθὰ, τὸν χρυσὸν, τὸν ἄργυρον, καὶ διατελέσουσιν ἐν τῷ κόσμῳ ἡγεμόνες, σατράπαι καὶ σουλτάνοι.

Ἐρ. Καὶ οἱ ἀρνησιθρήσκοι; Ἀπ. Ἡ ποινὴ αὐτῶν ἔσται φρικώδης. Συνίσταται δὲ εἰς τοῦτο, ὅτι ἐν τῇ ἀπολείᾳ τοῦ φαγεῖν ἢ πιεῖν, τὰ τρόφιμα ἔσονται πικρά. Προσέτι περιπεσοῦνται εἰς δουλείαν καὶ σκληροτάτους μόχθους παρὰ τοῖς ἀληθινοῖς λάτραις τοῦ Θεοῦ. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι καὶ Χριστιανοὶ ὑποστήσονται τὰς αὐτὰς βασάνους, ἀλλὰ πολὺ ἐλαφροτέρως.

Ἐρ. Ποσάκις ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπρουσιάσθη ἐν σχήματι ἀνθρώπου; Ἀπ. Δέκα φορές, στάσεις καλουμένας, καὶ ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τὰ ἐξῆς ὀνόματα, Ἀλῆ, Μπάρ, Ἀλίχ, Μάκλλχ, Κάϊσμ, Μάας, Ἀζίζ, Ἀμπαζακκρία, Μανιούρ καὶ Χάκεμ.

(1) Οἱ Νεσαίρη (Ναζωραῖοι) ἢ Ἀνσαρία, καὶ οἱ Μετουαλῆ, εἰσὶ λαοὶ τοῦ Λιβάνου ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Τριπόλεως καὶ Σιδῶνος.

Ἐρ. Ποῦ ἔλαβε χώραν ἡ πρώτη στάσις, ἡ τοῦ Ἀλῆ; Ἀπ. Ἐν τινὶ πόλει τῆς Ἰνδίας, τοῦνομα Ροχίν-μα-Τοχίν.

Ἐρ. Ποσάκις ἐπεφάνη ὁ Χάμζα καὶ πῶς ὠνομάσθη ἐν ἐκάστῃ ἐμφανίσει; Ἀπ. Ἐπεφάνη ἐπτάκις ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι τοῦ προφήτου Σαμόδ. Ἐν τῷ αἰῶνι τοῦ Ἀδάμ ἐκκαλεῖτο Χατνίλ· ἐν τῷ τοῦ Νῶε, Πυθαγόρας· Δαβὶδ ἐκκαλεῖτο ἐπὶ Ἀβραάμ· ἐπὶ Μωϋσέως ὠνομάσθη Χαῖθ καὶ ἐπὶ Ἰησοῦ ἐκλήθη ὁ ἀληθὴς Μεσσίας καὶ ὁ ἀληθὴς Ἀάζαρος· ἐπὶ Μωάμεθ ὠνομάσθη Σαλμάν καὶ Φαρζί, καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Σαῦ ἔλαβε τὸ ὄνομα Σαλέχ.

Ἐρ. Εἰπέ μοι τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος Δρουζος; Ἀπ. Τοῦτο τὸ ὄνομα παράγεται ἀπὸ τῆς ὑποταγῆς ἡμῶν τῷ Χάκεμ κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ὅστις Χάκεμ ἐστὶν ὁ κύριος ἡμῶν Μωάμεθ, υἱὸς τοῦ Ἰσραήλ, ὅστις ἐπεφάνη αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ καὶ κατὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτοῦ, οἱ Δρουζοὶ ἀκολουθοῦντες τὰς ἐντολάς αὐτοῦ, εἰσῆλθον ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ ἐκ τούτου ἐκλήθησαν Δρουζοὶ· διότι ἡ ἀραβικὴ λέξις ἐνδεράζ, ἢ ἐνδαράδζ, ἐστὶ ταυτόσημος τοῦ δαρχάχ, ἑπερ δηλοῖ εἰσοδόν. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ Δρουζος ἔγραψε τὸν νόμον, ἐμβάπτυσας καὶ εἰσδύσας ὑπὸ τὴν διαταγὴν τοῦ Χάκεμ. Ἄλλην δὲ ἐτυμολογίαν εὐρίσκομεν, γράφοντες τὸ Δρουζος δι' ἐνὸς σ' τότε παράγεται ἐκ τοῦ δάρας, ἱερός, μαθητῆς, ὃ δηλοῖ, ὅτι ὁ Δρουζος ἐσπούδασε τὰ βιβλία τοῦ Χάμζα, καὶ ἐλάτρευσε τὸν Παντοδύναμον ὡς πρέπει.

Ἐρ. Τίνα σκοπὸν ἔχομεν λατρεύοντες τὸ Εὐαγγέλιον; Ἀπ. Μάθετε, ὅτι διὰ τούτου προτιθέμεθα, ἵνα μεγαλύνωμεν τὸ ὄνομα ἐκείνου, ὅστις ἡγέρθη τῇ διαταγῇ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅστις ἐστὶν ὁ Χάμζα· διότι οὗτος ἀπήγγειλε τὸ Εὐαγγέλιον. Προσέτι ὀφείλομεν, ἵνα εἰς τὰ ὅμματα παντὸς ἔθνους ἀναγνωρίζωμεν τὴν πίστιν αὐτοῦ. Τέλος πιστεύομεν τὸ Εὐαγγέλιον, διότι τοῦτο τὸ βιβλίον βασιζέται ἐπὶ τῆς θαίσης σοφίης, καὶ περιέχει ἐναργῆ δείγματα τῆς ἀληθοῦς λατρείας.

Ἐρ. Διὰ τί ἀπορρίπτομεν πᾶν ἄλλο βιβλίον, ἐκτὸς τοῦ Κορνίου, λόγου γινομένου ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ; Ἀπ. Διότι ἔχομεν ἀνάγκην ἵνα μὴ γνωρίζωμεθα τί πρεσβεύομεν, διαβιῶντες ἐν μέσῳ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Ἰσλαμισμού. Λέον λοιπὸν ἵνα ἀναγνωρίζωμεν τὸ βιβλίον τοῦ Μωάμεθ· καὶ, ἵνα μὴ κακοποιηθῶμεν, παρεδέχθημεν πάσας τὰς μουσουλμανικὰς τελετάς, ὡς καὶ τὴν περὶ τῶν τεθνεώτων προσευχὴν· καὶ ταῦτα πάντα γίνονται μόνον κατὰ τὸ φεινόμενον, ἵνα διατελῶμεν ἄγνωστοι.

Ἐρ. Τί δὲ λέγομεν περὶ τῶν μαρτύρων ἐκείνων, ὧν οἱ Χριστιανοὶ τοσοῦτον ἐγκωμιάζουσι τὴν καρτερίαν καὶ τὸ πολυάριθμον; Ἀπ. Λέγομεν ὅτι ὁ Χάμζα

οὐδόλως ἀνεγνώρισεν αὐτοὺς, ἠὲζήθησαν καὶ ἐβεβαιώθησαν παρὰ πάντων τῶν ἱστορικῶν.

Ἐρ. Ἀλλ' ἂν οἱ Χριστιανοὶ εἰπωσιν ἡμῖν ὅτι ἡ πίστις αὐτῶν οὐδόλως ἐστὶν ἀμφίβολος, διότι στηρίζεται ἐπὶ ἀποδείξεων ἰσχυροτέρων καὶ ἀμεσοτέρων ἢ ὁ λόγος τοῦ Χάμζα, τί ἀποκρινόμεθα, καὶ πῶς παρεδέχθημεν τὸ ἀλάνθαστον τοῦ Χάμζα, τὴν στήλην ταύτην τῆς ἀληθείας, ἐξ ἧς εἶη σωτηρία ἐφ' ἡμῶν; Ἀπ. Διὰ τῆς ὁμολογίας, ἣν αὐτὸς ἔδωκεν ἐξ ἑαυτοῦ λέγων ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς ἐντολῆς καὶ τῆς ὑπερασπίσεως· «Εἰμί τὸ πρῶτον τῶν πλασμάτων τοῦ Θεοῦ, εἰμί ἡ φωνὴ καὶ ἑκφάνσις αὐτοῦ· κατέχω τὴν σοφίαν, κατ' ἐντολὴν τοῦ αὐτοῦ· εἰμί ὁ πύργος καὶ ὁ κτιστὸς οἶκος· εἰμί ὁ κύριος τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως· εἰμί ἐκεῖνος, ὅστις ἤχῃσω τὴν σάλπιγγα· εἰμί ὁ γενικὸς ἀρχηγὸς τοῦ ἱερατείου, ὁ κύριος τῆς χάριτος, ὁ ἀνιδρυτὴς καὶ καταστροφεὺς τοῦ δικαίου· εἰμί ὁ βασιλεὺς τοῦ κόσμου, ὁ καταστροφεὺς τῶν δύο μαρτυριῶν· εἰμί τὸ καταβιβρῶσκον πῦρ.»

Ἐρ. Ἐν τίνι συνίσταται ἡ ἀληθὴς θρησκεία τῶν Δρουζῶν ἱερέων; Ἀπ. Αὕτη ἐστὶν ὁ ἀντίπους πάπης πίστεως τῶν ἄλλων ἔθνων ἢ φυλῶν· καὶ πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἀσεβὲς παρὰ τοῖς ἄλλοις, ἡμεῖς πιστεύομεν τοῦτο, ὡς ἐλέγχθη ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς διακηρύξεως καὶ παραγγελίας.

Ἐρ. Ἀλλ' ἂν τις ἄνθρωπος ἤρχετο γνωρίσαι τὴν ἁγίαν ἡμῶν λατρείαν, πιστεῦσαι καὶ συμμορφωθῆναι αὐτῇ, σωθήσεται; Ἀπ. Οὐδέποτε· ἡ πύλη ἐκλείσθη, τὸ ἔργον τετέλεσται, ἡ γραφὴς ἐξημβλύθη· καὶ μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ αὐτοῦ μεταβαίνει, ἵνα ἐνωθῇ μετὰ τοῦ πρώτου ἔθνους καὶ τῆς πρώτης θρησκείας αὐτοῦ.

Ἐρ. Πότε ἐπλάσθησαν ἅπασαι αἱ ψυχαί; Ἀπ. Ἐπλάσθησαν μετὰ τὸν ἀρχιερέα Χάμζα, υἱὸν τοῦ Ἀλῆ. Μετὰ τοῦτον ὁ Θεὸς ἐπλάσεν ἐκ φωτὸς πάντα τὰ πνεύματα, ἅτινα εἰσὶν ἡριθμημένα, καὶ μήτε ἐλαττωθήσονται μήτε αὐξηθήσονται μέχρι τέλους τῶν αἰώνων.

Ἐρ. Ἡ σεβαστὴ ἡμῶν θρησκεία παραδέχεται τὴν σωτηρίαν τῶν γυναικῶν; Ἀπ. Ἀναμφιβόλως· διότι ὁ Κύριος ἡμῶν ἔγραψε κεφάλαιόν τι περὶ τῶν γυναικῶν, καὶ αὗται ὑπακούουσιν εὐθὺς, ὡς γίνεται μνεῖα ἐν τῇ ἐπιστολῇ του περὶ γυναικῶν καὶ κορασίων νόμου.

Ἐρ. Τί λέγομεν περὶ τῶν λοιπῶν ἔθνων, βεβαιούντων ὅτι λατρεύουσι τὸν Κύριον, τὸν πλάσαντα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν; Ἀπ. Καὶ ἂν εἰπωσι τοῦτο, ἔσεται ὑπόκρισις· καὶ ἂν πραγματικῶς λατρεύωσιν αὐτὸν, μὴ ἀναγνωρίζοντες δὲ, ὅτι ὁ Κύριος ἐστὶν αὐτὸς ὁ Χάκεμ, ἡ λατρεία αὐτῶν ἐστὶν ἱεροσυλία.

Ἐρ. Τίνες εἰσὶν ἐκ τῶν ἀρχαίων, οἵτινες ἐδίδαξαν

τὴν σοφίαν τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς ἰδρυτὰς τῆς πίστεως ἡμῶν; Ἀπ. Εἰσὶ τρεῖς, ὧν ὀνόματα, Χάμζα, Ἰσμαήλ καὶ Βέχα-Ἐδδίν.

Ἐρ. Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται ἡ σοφία; Ἀπ. Εἰς πέντε μέρη· τούτων δύο ἀνήκουσι τῇ θρησκείᾳ καὶ δύο τῇ φύσει. Τὸ πέμπτον μέρος, τὸ καὶ μείζον πάντων, οὐ διαιρεῖται. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀληθὴς σοφία, ἡ τοῦ ἔρωτος καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ.

Ἐρ. Πῶς γνωρίζομεν ὅτι ὁ δεῖνα ἄνθρωπος ἐστὶν ἡμέτερος ἀδελφός, ἀκριβὴς φύλαξ τῆς ἀληθοῦς λατρείας, ἂν συναντήσωμεν αὐτὸν καθ' ὁδόν, ἢ πλησιάσῃ ἡμᾶς θεωρούμενος καὶ λεγόμενος Δρουζος; Ἀπ. Ἰδοὺ μετὰ τὰς συνήθεις προσαγορεύσεις λέγομεν πρὸς αὐτόν. «Σπείρουσιν ἐν τῇ πατρίδι σου κόκκον μυροβαλάνου (ἀγλίλεζ, φυτὸν συμβολικόν). Ἄν ἀποκριθῇ, «Μάλιστα σπείρουσιν αὐτὸν ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν πιστευόντων,» τότε ἐξετάζομεν αὐτόν περὶ τῆς πίστεως ἡμῶν· ἂν ἀπαντήσῃ ὀρθῶς, ἐστὶν ἡμέτερος συμπατριώτης· ἂν μὴ, ἐστὶ ξένος.

Ἐρ. Τίνες εἰσὶν οἱ πατέρες τῆς ἡμετέρας θρησκείας; Ἀπ. Εἰσὶν οἱ προφῆται τοῦ Χάκεμ, ἦτοι Χάμφα, Ἰσμαήλ, Μωάμεθ, καὶ Καλιμέ, Ἀβού-ελ-Ρεῖρ, Βέχα-Ἐδδίν.

Ἐρ. Οἱ ἀμαθεῖς Δρουζοὶ ἔχουσι τὴν σωτηρίαν ἢ θέσιν παρὰ τῷ Χάκεμ, ὅταν ἀποθνήσκωσιν ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ τῆς ἀμαθείας; Ἀπ. Οὐδόλως ὑπάρχει δι' αὐτοὺς σωτηρία· διατελέσουσιν ἐν αἵσυχῃ καὶ δουλείᾳ παρὰ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν μέχρι αἰῶνος αἰώνων.

Ἐρ. Τί ἐστὶ Δουμάσσα; Ἀπ. Ἐστὶν Ἀδάμ ὁ πρῶτος, ἐστὶν ὁ Ἀρχιούρχ, ὁ Ἑρμῆς, ὁ Ἐδρίς, ὁ Ἰωάννης, ὁ Ἰσμαήλ, υἱὸς τοῦ Μωάμεθ-ελ-Ταῖμι καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τοῦ Μωάμεθ, υἱοῦ τοῦ Ἀβδαλλάχ ἐκκαλεῖτο Ἐλμεκδάδ.

Ἐρ. Τί ἐστὶ τὸ ἀρχαῖον καὶ τί τὸ αἰώνιον; Ἀπ. Τὸ ἀρχαῖον ἐστὶν ὁ Χάμζα, καὶ τὸ αἰώνιον ἡ ψυχὴ, ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ.

Ἐρ. Τίνα εἰσὶ τὰ στηρίγματα τῆς σοφίας; Ἀπ. Οἱ τρεῖς ἱεροκήρυκες.

Ἐρ. Τίνες εἰσὶν οὗτοι; Ὁ Ἰωάννης, Μάρκος καὶ Ματθαῖος.

Ἐρ. Πόσον χρόνον ἐκήρυξαν; Ἀπ. Εἴκοσιν ἐν ἑτῇ, ἕκαστος ἐκήρυξεν ἑπτὰ.

Ἐρ. Τί εἰσὶ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ κτίρια, ἅτινα κηλοῦνται πυραμίδες; Ἀπ. Αἱ πυραμίδες αὗται ἰδρύθησαν ὑπὸ τοῦ Παντοδυνάμου ἐπὶ σκοπῷ πλήρους σοφίας, ὃν συνέλαβεν ἐν τῇ προνοίᾳ αὐτοῦ.

Ἐρ. Τίς δὲ οὗτος ὁ πλήρης σοφίας σκοπός; Ἀπ. ἵνα τοποθετήσῃ καὶ προφυλάξῃ ἐκεῖ μέχρις ἡμέρας τῆς κρίσεως, καθ' ἣν ἔσεται ἡ δευτέρα αὐτοῦ παρουσία, τὰς χοδζέτς καὶ τὰς ἐξοφλήσεις, ἃς ἡ θεία αὐτοῦ χεὶρ ἔλαβε παρὰ πάντων τῶν πλασμάτων.

Ἐρ. Διατί ἐπεφάνη ἐν ἐκάστῳ νέω νόμῳ; Ἀπ. ἵνα ἀνυψώσῃ τοὺς ὁπαδοὺς τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ λατρείας, ὅπως ἐνισχυθῶσι, καταμάθωσιν, ὅτι οὗτος ἐστὶν ὁ μεταβάλλων κατ' ἀρέσκειαν τὴν δικαιοσύνην, καὶ μὴ πιστεύων ἄλλον, ἐκτὸς ἐκείνου.

Ἐρ. Πῶς αἱ ψυχαὶ ἐπιστρέφουσιν ἐν τοῖς ἰδίοις σώμασιν; Ἀπ. Ὅσάκις θνήσκῃ ἄνθρωπός τις, γεννᾶται ἄλλος, καὶ ἐκ τούτου διατηρεῖται ὁ κόσμος.

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζουσι τοὺς Μουσουλμάνους; Ἀπ. Κατάβασιν (ἐλ-τανζιλ).

Ἐρ. Καὶ τοὺς Χριστιανούς; Ἑρμηνείαν (ἐλ-ταπ-σίλ). Αἱ δύο αὗται ἐπωνυμίαι σημαίνουσι, διὰ τοὺς μὲν, ὅτι ἡρμήνευσαν τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου, διὰ τοὺς δὲ, ὅτι διέδωκαν ὅτι τὸ κοράνιον κατέβη ἐξ οὐρανοῦ.

Ἐρ. Τίς ἦν ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς συστάσεως τῶν πνευμάτων καὶ τῶν ἀγγέλων, τῶν καταδειχθέντων ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς σοφίας τοῦ Χάμζα; Ἀπ. Τὰ πνεύματα καὶ οἱ δαίμονες εἰσὶν ὡς τῶν ἀνθρώπων οἱ μὴ ὑπακούσαντες τὴν πρόσκλησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν, τοῦ Χάκεμ. Οἱ διάβολοι εἰσὶ πνεύματα ἀπέναντι τῶν ἐχόντων σώματα. Οἱ δὲ ἄγγελοι εἰσὶν ἀληθεῖς λάτραι τοῦ Θεοῦ, οἱ ὑπακούσαντες εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ Χάκεμ, ὅστις ἐστὶν ὁ Κύριος ὁ λατρευθεὶς καθ' ἀπάσας τὰς περιόδους τοῦ χρόνου.

Ἐρ. Τίνες δ' εἰσὶν αἱ περίοδοι τοῦ χρόνου; Ἀπ. Αὗται εἰσὶν αἱ δικαιοσύναι τῶν προφητῶν τῶν ἀλληλοδιαδόχως ἀναφανεύτων, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοῦ αἰῶνος, καθ' ὃν ἔζων, ἀνέδειξαν τοιοῦτους, τὸν Ἀδάμ, Νῶε, Ἀβραάμ, Μωϋσῆν, Ἰησοῦν, Μωάμεθ, Σαῖδ. Πάντες δ' οὗτοι οἱ προφῆται εἰσὶ μία καὶ ἡ αὐτὴ ψυχὴ, διαβαίνουσα ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα, καὶ αὕτη ἡ ψυχὴ, ἥτις ἐστὶν ὁ δαίμων ὁ κατάρατος φύλαξ, Ἐδν-Τερμάχ, ἐστὶν ὡσαύτως Ἀδὰμ ὁ παρήκοος, ὃν ὁ Θεὸς ἀπέβαλε τοῦ περὶ αὐτοῦ, ἦτοι ἀφῆρεσε τὴν γνῶσιν τῆς ἐνότητος αὐτοῦ.

Ἐρ. Τίς ἦν ἡ θέσις τοῦ δαίμονος παρὰ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν; Ἀπ. Ἦν προσφιλὴς αὐτῷ· ἀλλ' ἐγένετο ἀλαζών καὶ ἠρνήθη ὑπακοῦσαι τῷ ὑπουργῷ Χάμζα· τότε ὁ Θεὸς κατηράσθη καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ παραδείσου.

Ἐρ. Τίνες εἰσὶν οἱ ἀρχάγγελοι οἱ φέροντες τὸν θρόνον τοῦ Κυρίου ἡμῶν; Ἀπ. Εἰσὶν οἱ ἐξῆς προύχοντες· Γαβριήλ, ὅστις ἐστὶν ὁ Χάμζα· Μιχαήλ, ὅστις ἐστὶν ὁ δεύτερος ἀδελφός. Ἐσραφίλ-Σαλαμὲ-ἔδν-ἄβδ-ἐλ-οὐάχαδ. Ἐζραῖλ-Βέχα Ἐδδίν. Μετατροὺν-Ἀλῆ ἔδν-Ἀχμέτ. Οὗτοι εἰσὶν οἱ πέντε ὑπουργοί, ὧν τὰ ὀνόματα· ἐλ-Σαβέα (πρόεδρος), ἐλ-Κάνι (ἀντιπρόεδρος), ἐλ-Δζασσάδ (τὸ σῶμα), ἐλ-Ράτχ (τὸ ἀνοιγμῶν) καὶ ὁ Φχιάλ (ἱππεύς).

Ἐρ. Τίνες εἰσὶν αἱ τέσσαρες γυναῖκες; Ἀπ. Αὗ-

ται καλοῦνται· Ἰσμαήλ, Σαλάμε, Ἀλῆ, καὶ εἰσὶν, Ἐλ-Κελμέ (ὁ λόγος), Ἐλ-Νάφς (ἡ ψυχὴ), Βέχα-Ἐδδὶν (ἡ λαμπρότης τῆς θρησκείας), Ὁμμ-ἐλ-ρχεῖρ (ἡ μήτηρ τοῦ ἀγαθοῦ).

Ἐρ. Τί ἐστὶ τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἔχουσιν οἱ Χριστιανοί, καὶ τί λέγομεν ἡμεῖς περὶ τούτου; Ἀπ. Τὸ Εὐαγγέλιον πράγματι ἐξῆλθεν ἐκ στόματος τοῦ Κυρίου τοῦ Μεσίου, ὅστις ἦν Σαλμάν-ἐλ-Φαρσί ἐν τῷ αἰῶνι τοῦ Μωάμεθ, ὅστις Μεσσίας ἐστὶν ὁ Χάμζα, υἱὸς τοῦ Ἀλῆ. Ὁ ψευδὴς Μεσσίας ἐστὶν ὁ γεννηθεὶς ἐκ τῆς Μαρίας, διότι οὗτος ἐστὶν υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ.

Ἐρ. Ποῦ ἦτο ὁ ἀληθὴς Μεσσίας, ὅτε ὁ ψευδὴς ἦν μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ; Ἀπ. Ἦν μετὰ τῶν αὐτῶν. Ἐδίδασκε τὸ Εὐαγγέλιον· ἐδίδε μαθήματα πρὸς τὸν Μεσσίαν, τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ, καὶ ἔλεγεν αὐτῷ· «πρᾶξον οὕτω καὶ οὕτω,» συμφῶνως τῇ Χριστιανικῇ θρησκείᾳ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ ὑπήκουεν αὐτῷ. Ἐν τούτοις οἱ Ἰουδαῖοι λαβόντες μῖσος κατὰ τοῦ ψευδοῦς Μεσίου, ἐσταύρωσαν αὐτόν.

Ἐρ. Τί συνέβη μετὰ τὴν σταύρωσιν αὐτοῦ; Ἀπ. Ἐθεσαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ. Ὁ ἀληθὴς Μεσσίας ἐφθασεν, ἐκλεψε τὸ σῶμα ἐκ τοῦ τάφου, καὶ ἔθαψεν αὐτὸ ἐν τῷ κήπῳ· εἶτα διέδωκεν ὅτι ὁ Μεσσίας ἀνέστη.

Ἐρ. Διατί ὁ ἀληθὴς Μεσσίας προσηνέχθη οὕτω; Ἀπ. Ἴνα στηρίξῃ καὶ μᾶλλον ἐνισχύσῃ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν.

Ἐρ. Καὶ διατί ἐβοήθει τὴν αἵρεσιν; Ἀπ. Ἴνα κρύπτονται οἱ Δρούζοι ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς θρησκείας τοῦ Μεσίου, καὶ μὴ γνωρίζωνται ὡς Δρούζοι.

Ἐρ. Τίς ἐστὶν ὁ ἐξεληθὼν ἐκ τοῦ τάφου καὶ μεταβὰς πρὸς τοὺς μαθητάς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων; Ἀπ. Ὁ ἀληθὴς Μεσσίας ὁ μὴ θνήσκων ποτὲ, καὶ ὅστις ἐστὶν ὁ Χάμζα.

Ἐρ. Πῶς οἱ Χριστιανοὶ οὐκ ἐγένοντο Δρούζοι; Ἀπ. Διότι οὕτως ἠθέλησεν ὁ Θεός.

Ἐρ. Ἀλλὰ πῶς ὁ Θεὸς ὑποφέρει τὸ κακὸν καὶ τὴν αἵρεσιν; Ἀπ. Διότι ἔχει ἀμετάβλητον συνήθειαν, ὅπως τοὺς μὲν ἀπατᾷ, τοὺς δὲ φωτίζει, ὡς ἐλέχθη ἐν τῷ Κορανίῳ. «Τοῖς μὲν ἔδωκε τὴν σοφίαν, παρ' ἄλλων δὲ ἀφῆρεσεν αὐτήν.»

Ἐρ. Καὶ διατί ὁ Χάμζα, υἱὸς τοῦ Ἀλῆ, διέταξεν ἡμῖν, ἵνα κρύπτωμεν τὴν σοφίαν καὶ μὴ γνωστοποιῶμεν αὐτήν; Ἀπ. Διότι αὕτη περιέχει τὰ μυστήρια καὶ τὰς ἀποδείξεις τοῦ Κυρίου ἡμῶν, καὶ ἀπρεπὲς ὅπως ἀποκαλύψωμεν πράγματα, ἐν οἷς ἐμπεριέχεται ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν καὶ ὁ βίος τῶν πνευμάτων.

Ἐρ. Ἐσμέν λοιπὸν ἐγωῖστί, μὴ θέλοντες, ἵνα πᾶς ὁ κόσμος σωθῇ; Ἀπ. Οὐδόλως ὑφίσταται ἐγώ·

σμός· διότι ἡ πρόσκλησις κατηργήθη, ἡ θύρα ἐκλείσθη· ὁ αἵρετικὸς ἐστὶν αἵρετικὸς, καὶ ὁ πιστὸς πιστός, καὶ πᾶν ἔχει ὡς δεῖ. Ἡ νηστεία ἣτις ἦν παλαιόθεν διατεταγμένη, κατηργήθη τὴν σήμερον· ἀλλ' ἂν τις νηστεύσας ἐκτὸς τοῦ διατεταγμένου χρόνου, καταβάλληται ὑπὸ τῆς ἐγκρατείας, τοῦτο ἐστὶν ἀξιέπαινον, διότι προσεγγίζει ἡμᾶς τῇ Θεότητι.

Ἐρ. Διατί κωλύεται ἡ ἐλεημοσύνη; Ἀπ. Παρ' ἡμῖν, μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Δρούζων ὑπάρχει νόμιμος· ἀλλ' αὕτη ἐστὶν ἀμάρτημα, γινομένη πρὸς πάντα ἄλλον, καὶ ἀπρεπὲς ἵνα πράττωμεν αὐτήν.

Ἐρ. Τίνα σκοπὸν προτίθενται οἱ μοναχοί, οἵτινες σκληρογυοῦνται; Ἀπ. Ἴνα ἀξιωθῶμεν, ἐν τῇ ἐλεύσει τοῦ Χάκεμ, κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ὑπουργημάτων, στραπῶν καὶ κυβερνήσεων.

ΚΩΝΣΤ. ΓΟΥΝΑΡΟΠΟΥΛΟΣ (ιατρός.)

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Η ΚΟΜΗΣΣΑ ΠΟΤΟΣΚΗ.

(Συνέχ. ἴδε φυλλάδ. 453.)

Δ.

Οἱ δύο ἥρωες τοῦ δράματος ἀπεκδυθέντες τὴν ὀθωμανικὴν στολὴν ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τοῦ ἐμπόρου Γλ. . . . παῖδοι, ὁ δὲ Μαρκίων ἐκαυχᾶτο διὰ τὴν τόλμην του λέγων ὅτι ἐγένετο κάτοχος μιᾶς καλλονῆς ἐξουσίας.

— Τί ἐπράξατε, παράτολμοι ἄνθρωποι; τοὺς ἠρώτησεν ὁ ἔμπορος.

— Ἠγοράσαμεν μίαν τῶν μυθευομένων Δρυίδων, ἀπεκρίθη ὁ Μαρκίων. Ἄν τὴν ἴδῃ ἡ ἐξαδέλφη μου θὰ ζηλοτυπήσῃ ἀναμφιβόλως καὶ ὅταν τὴν φέρω εἰς τὴν Γαλλίαν, οἱ αὐλικοὶ τοῦ Ἰπ' Λοδοβίκου θέλουσι δάκνει τοὺς δακτύλους των, αἱ δὲ κυρίαι δὲν θὰ τολμῶσι νὰ τὴν πλησιάσωσι, μὴ ἐπισκισθῶσιν ὑπὸ τοῦ κάλλους τῆς· δὲν σοὶ τὴν περιγράψω, διότι μετ' ὀλίγον θέλεις τὴν ἰδεῖ. Τὸ κατ' ἐμὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ζεὺς ἤθελεν ἐξορίσει ἀπὸ τὸν Ὀλυμπόν τὰς πεφιλημένας του θεᾶς, ἵνα συζῇ μετ' αὐτῆς.

— Τί διάβολο! εἶναι τόσον ὠραία, ὥστε νὰ σοῦ χαλάσῃ τὸν μυαλόν;

— Ἀριστοῦργημα! Ἄν ἔζῃ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Πραξιτέλους, ἤθελε διαπλάσσει ὠραιότεραν τὴν Ἀφροδίτην του.

— Ἄφρατε τοὺς πανηγυρικοὺς τῆς δούλης, εἶπεν ὁ μεσίτης καὶ μετρήσατε δεκατρεῖς χιλιάδας χρῆσι· νὰ στείλω νὰ τὴν φέρω, ἵνα μὴ παρέρχεται ὁ καιρός.